

Oslo, 20.08 2026

Nærings- og fiskeridepartementet
v/Kristin Dahle

Innspill til Nærings- og fiskeridepartementet – bærekraftig naturbasert reiseliv

Norsk Friluftsliv takker for godt og lærerikt møte i Tromsø, og for muligheten til å gi innspill til arbeidet med naturbasert reiseliv.

Norsk Friluftsliv representerer 19 frivillige friluftslivsorganisasjoner med om lag én million medlemskap og rundt 5000 lokale lag og foreninger over hele landet. Våre organisasjoner bidrar hver dag til merking, skilting og vedlikehold av stier, drifte hytter, kystled, opplæring, sikkerhet, beredskap og naturvennlig ferdsel.

For oss er utgangspunktet at norsk natur er et av de viktigste grunnlagene for norsk reiseliv. Samtidig er naturen ikke en ubegrenset ressurs. Skal reiselivet vokse bærekraftig, må veksten skje innenfor naturens, lokalsamfunnenes og frivillighetens tålegrenser.

1. Seriøsitet og ordnede forhold i den naturbaserte opplevelsesbransjen

Norsk Friluftsliv mener at en av de største utfordringene i den naturbaserte opplevelsesbransjen er at enkelte kommersielle aktører bruker frivillighetens infrastruktur uten å bidra tilbake. Dette gjelder blant annet stier, hytter, ruter, digitale løsninger og den beredskapen som frivillige organisasjoner bidrar til. Det utfordrer det tillitsbaserte systemet som norsk friluftsliv bygger på.

Vi ser også at kompetansen varierer når det gjelder sikkerhet, lokale forhold, sårbar natur, allemannsretten og allemannspliktene. Dette er særlig viktig i Nord-Norge, der vær, avstander, mørketid, vinterforhold og sårbare naturområder stiller høye krav til ansvarlig aktivitet.

Tiltak:

Norsk Friluftsliv ønsker arbeidet med guidestandard og guidesertifisering for turistguider velkommen. En slik ordning kan bidra til mer seriøsitet, bedre sikkerhet og større naturforståelse i den kommersielle opplevelsesbransjen.

Samtidig er det viktig for oss å understreke at en guidesertifisering ikke må omfatte frivillige organisasjoner og ordinær frivillig turaktivitet. Frivilligheten har et ikke-kommersielt formål og bygger på egne systemer for opplæring, turledelse, sikkerhet og ansvar.

Det bør stilles tydeligere forventninger til sikkerhet, lokalkunnskap, ansvarlig markedsføring, naturhensyn og kunnskap om allemannsretten for kommersielle aktører som tilbyr naturbaserte opplevelser.

2. Besøksforvaltning, besøksbidrag og fellesgoder

På kort sikt mener Norsk Friluftsliv at de viktigste tiltakene er bedre lokal besøksforvaltning, tydeligere forventninger til ansvarlig markedsføring og bedre informasjon til norske og utenlandske gjester om trygg og hensynsfull ferdsel.

Besøksbidrag og cruiseavgift må brukes til tiltak som faktisk avlaster natur og lokalsamfunn. Midlene må kunne gå til fellesgoder som stier, klopper, toaletter, avfallshåndtering, skilting, naturveiledning, ferdselsstyring og restaurering av slitasjeskader. Frivillige organisasjoner må kunne motta midler når de leverer slike fellesgoder.

Tiltak:

Besøksbidrag og cruiseavgift må brukes til tiltak som avlaster natur, lokalsamfunn og frivillighet, og ikke avgrenses til næringsrettede tiltak.

Frivillige friluftslivsorganisasjoner må kunne motta midler fra besøksbidrag og annen fellesgodefinansiering når de bidrar til tilrettelegging av stier, åpne hytter, kystled, skilting, informasjon, sikkerhet, naturveiledning, tilsyn, vedlikehold og restaurering.

Departementet bør, som supplement til forskriften, utarbeide en veileder til kommunene basert på lovforarbeidene og det eksisterende mulighetsrommet. En tydelig veileder vil bidra til mer treffsikker bruk av ordningen, bedre sammenheng mellom problem og virkemiddel og styrket legitimitet både lokalt og i næringen.

I veilederen bør det tydeliggjøres hva avgiften kan brukes til, i tråd med formålet for innføring av avgiften. Dette bør blant annet omfatte forvaltning av natur-, friluftslivs- og kulturmiljøområder, infrastruktur som etablering av utfartsparkering og søppelhåndtering, endring eller oppgradering av sti eller led, bygging eller oppgradering av toalettfasiliteter, merking og skilting, styrking av frivillig beredskap og tjenester der bruken av, eller behovet for tjenestene i vesentlig grad øker med antall besøkende i kommunen. Fellesgodefinansiering må ikke omfatte helsetjenester.

Tiltak:

Dugnadsbaserte og ideelle overnattingstilbud må skjermes fra overnattingsavgift.

Overnattingstilbud som drives av frivillige organisasjoner, for eksempel speiderhytter, DNT-

hytter, kystledhytter, fyr og friluftsrådernes overnattingstilbud, har ofte som formål å fremme friluftsliv, opplæring, kystkultur, beredskap og allmenn tilgang til natur. Slike tilbud drives ofte med stor grad av dugnad, lav administrativ kapasitet og små økonomiske marginer. Eventuelle overskudd går tilbake til drift, vedlikehold, sikkerhet og tilrettelegging.

3. Ansvarlig og balansert vekst

På lengre sikt må vekst styres dit natur, lokalsamfunn og infrastruktur tåler det – og begrenses der belastningen allerede er for høy. Mer tilrettelegging er ikke alltid svaret. Noen steder må ferdsel kanaliseres. Noen steder må besøk spres i tid og rom. Og noen steder bør vi unngå videre markedsføring og ny utbygging.

Tiltak:

Naturens tålegrenser og samlet belastning må legges til grunn før det åpnes for økt bruk, ny markedsføring eller ny tilrettelegging i naturbaserte reisemål.

Det bør gjennomføres sårbarhetsanalyser i områder med høyt eller raskt økende besøkspress.

Vedlikehold, restaurering, ferdselsstyring og kanalisering bør prioriteres framfor ny utbygging i sårbare områder.

Nasjonal og internasjonal markedsføring av Norge som reisemål må i større grad styre besøk mot reisemål, sesonger og opplevelser som tåler flere besøkende.

4. Eksisterende initiativer som bør styrkes

Norsk Friluftsliv vil særlig trekke fram lokale reisemålsledelser, ordningen med nasjonale turiststier og digitale fellesløsninger som UT.no. Slike verktøy kan bidra til kvalitetssikret informasjon, trygg ferdsel og kanalisering av besøkende til områder som tåler mer bruk.

Tiltak:

Lokale reisemålsledelser bør styrkes og sikre fast involvering av frivillige friluftslivsorganisasjoner, grunneiere, kommuner, forvaltning, reiselivsnæring og lokalbefolkning.

Ordningen med nasjonale turiststier bør styrkes og videreutvikles som virkemiddel for å kanalisere ferdsel til områder som tåler høyt besøk, framfor å etablere nye besøksmål i mer urørt natur.

Digitale fellesløsninger som UT.no bør styrkes som verktøy for kvalitetssikret turinformasjon, sikker ferdsel, varsling og besøksforvaltning.

5. Hva Norsk Friluftsliv og frivilligheten kan bidra med

Norsk Friluftsliv og våre medlemsorganisasjoner kan bidra med bred kompetanse om naturvennlig ferdsel, allemannsretten, sikkerhet, opplæring, beredskap og lokal besøksforvaltning. Vi kan bidra til å formidle hvordan man ferdes trygt og sporløst i norsk natur, og vi kan være en bro mellom reiselivet, lokalsamfunnene og den frivillige infrastrukturen som mange besøkende er avhengige av.

Men da må frivilligheten anerkjennes som en reell samarbeidspart – ikke bare som en dugnadsressurs som skal håndtere konsekvensene av økt turisme.

Tiltak:

Frivillige friluftslivsorganisasjoner må anerkjennes som sentrale samarbeidspartnere i arbeidet med bærekraftig reiseliv og involveres i planlegging, prioritering og gjennomføring av tiltak.

Frivilligheten må sikres forutsigbare rammevilkår dersom reiselivet i større grad skal bygge på infrastrukturen, kunnskapen og beredskapen som frivillige organisasjoner bidrar med.

6. Allemannsretten må ligge fast

Avslutningsvis vil Norsk Friluftsliv understreke at allemannsretten må ligge fast. Den er en bærebjelke i norsk friluftsliv og en viktig del av Norges attraktivitet som reisemål. Men med allemannsretten følger også allemanspliktene.

Tiltak:

Handlingsplanen må slå fast at tiltak for å håndtere reiselivspress ikke skal føre til betaling for allmenn ferdsel eller svekket tilgang til naturen.

Kommersielle aktører som bruker naturen som grunnlag for verdiskaping, må bidra til fellesgoder, naturhensyn og lokal tilrettelegging.

Skal vi lykkes med bærekraftig reiseliv, må reiselivet utvikles gjennom kvalitet, ansvarlighet, lokal forankring og lavere naturbelastning – ikke gjennom ukritisk volumvekst.

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Siri Meland

Siri Meland
Fagsjef samfunnskontakt